

Онуфрієнко Олексій Володимирович,
доцент кафедри менеджменту
Національного університету «Запорізька
політехніка», кандидат юридичних наук,
доцент

ПРОЦЕСИ НЕОЛОГІЗАЦІЇ ПОНЯТТЄВО- ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО ТЕЗАУРУСУ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ ТА НАУКИ ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ ЯК РЕЗУЛЬТАТ РЕАГУВАННЯ НА НОВІ ФЕНОМЕНИ У ДЕРЖАВОТВОРЕННІ

Динамічний прогрес соціуму й суспільних наук, значно активізувавшись із кінця ХХ ст., позначається, крім іншого, й помітною перебудовою тезаурусу, осучасненням існуючих та виникненням багатьох нових наукових парадигм і дисциплін, починаючи від термінологічних новацій на окремих їх локаціях й навіть радикальних змін у поняттєво-термінологічному апараті. Логічний результат таких масштабних зсувів – термінологічні «вибухи», під якими у термінознавстві розуміють активні й інтенсивні процеси масової появи нових чи осучаснених термінів. Цей процес, що нерідко проявляє з різних причин ознаки стихійного, галузеві науковці покликані зробити максимально керованим, обґрунтованим, умотивованим, свідомим, аби забезпечити точність поняттєво-термінологічного апарату кожної науки. Урахування цих фактів підтверджує, що **цілком на часі** є вивчення сучасного стану розвитку термінології юриспруденції та науки публічного управління в Україні, зокрема актуальної динаміки розвитку їх терміносистем.

Здійснене нами та опубліковане системне дослідження монографічного рівня [1] дозволило зробити низку взаємопов'язаних висновків в межах означеної проблематики:

1) Терміносистеми вітчизняних наук публічного управління та юриспруденції перебувають на стадії активного становлення і поповнення. Їх подальший розвиток має бути забезпечений не тільки відомими засобами термінологічної фіксації та стандартизації, але й фундаментальними дослідженнями наявних термінологічних тенденцій, ретельним відстеженням специфіки новотворів, аналізом обґрунтованості та відповідності запозичень елементів терміносистем інших мов тощо.

2) Вивчення сучасних наукових джерел свідчить про активну термінотворчість зарубіжних науковців, які репрезентують юриспруденцію та науку публічного управління. Продукування термінів-неологізмів відображає як появу нових чи оновлених концептів та моделей публічного управління, так й інноваційну практику державотворення та публічного адміністрування, оформлену

правотворчим процесом, що відбувається на їх основі (*належне врядування, нове публічне управління, електронне врядування, неовєберівська держава, кванго, конвергентні моделі публічної служби, інформаційний силос, спустошена держава, інституціональне стоншення, інституціональний ізоморфізм, диференційований державний устрій* тощо). Терміни-новотвори при цьому звичайно віддзеркалюють як оригінальні традиції національної мови (в межах якої вони є питомими словами), так і специфіку перетворень у відповідних державах: тяжіння до акронімів чи абстрактних ємних терміносполучень, термінологічних метафор в англофонних країнах та до складних терміносполучень із власним ім'ям – в романо-германських країнах тощо.

3) Помітна схильність провідних представників світової науки публічного управління (передусім з країн англосфери та держав континентальної Європи) до активного генерування термінів-новотворів свідчить про подальше відокремлення науки публічного управління від суміжних усталених наук на кшталт політології, теорії держави і права, соціології тощо. Більше того, деякі нові масштабні концепти публічного управління та моделі організації публічної служби, наприклад *неовєберівська держава*, можуть бути найближчим часом запозичені суспільствознавством у цілому.

4) Українські терміносистеми юриспруденції та науки публічного управління, з огляду на означені вище процеси, продовжуватимуть активно рецепіювати елементи терміносистеми світової науки, що актуалізує проблематику їх оновлення, нормативізації, кодифікації та стандартизації, оскільки предметом запозичення виступатимуть терміни різномовного походження, спродуковані в межах неоднакових адміністративних та правових культур. Особливої уваги потребуватимуть і неологізми, запропоновані вітчизняними науковцями у монографічних дослідженнях.

5) Необхідність здійснення сучасних компаративних досліджень, що оперують розлогим емпіричним матеріалом, зібраним із практики правового регулювання та публічного врядування багатьох зарубіжних країн, у тому числі власне англомовних, франкомовних, німецькомовних джерел, змушує вітчизняних науковців звертати особливу увагу на суто поняттєво-термінологічні (лінгвістичні) питання, зокрема на точність перекладу законодавчих і доктринальних термінів, офіційних назв різних структур публічного сектору тощо. Ситуація ускладнюється спостережуваним зіткненням двох поняттєво-термінологічних парадигм, кожна з яких перебуває в ситуації зламу панівних настанов. Перша парадигма – англомовна, що обґрунтовано претендує на універсальність з огляду на сучасний світовий статус англійської мови, природно ґрунтується на суто британському

публічно-адміністративному світогляді з її традицією універсального використання термінів «цивільна служба» / «цивільний службовець», проте останніми роками поступається практиці збереження значень та поняттєво-термінологічної специфіки мови оригіналу, принаймні постійно публічного сектору континентально-європейських держав (ФРН, Франція, Австрія та ін.) з характерними для них термінами «публічна служба» / «публічний службовець» у застосуванні до тих самих структур і співробітників національних органів публічного врядування. Друга поняттєво-термінологічна парадигма – власне українськомовна, що перебуває в ситуації транзиту від традиційного домінування термінів «державна служба» / «державний службовець», що міцно увійшли в тезаурус чинного законодавства України, й до термінів «публічна служба» / «публічний службовець», що наразі домінують на доктринальному рівні. Аналіз сучасних тенденцій англійського перекладу та власне специфіки мов оригінальних термінів дозволяє зробити висновок про непридатність англо-американського підходу до точного відображення континентально-європейської специфіки публічного врядування (і, тим більше, всього широкого розмаїття національної термінології трансформовуваних держав) та необхідність більш поважного ставлення до буквального значення термінів у національних мовах їх походження. Слід урахувати й факт відсутності чіткої межі між самими концептами публічної служби та цивільної (або державної) в багатьох трансформовуваних державах: це пов'язано з тим, що власне такий розподіл вимагає існування різних категорій публічних службовців (принаймні у вигляді двоступеневої системи з тим чи іншим рівнем відокремленості ступенів) із відмітно неоднаковими правовими статусами та різною адміністративною роллю, і конкретніше – корпусу професійних кар'єрних бюрократів у веберівському сенсі на кшталт німецьких «беамте» та всіх інших публічних службовців зі стандартним правовим статусом.

б) Відносно новим та маловивченим сучасною доктриною феноменом є терміни-неологізми, що утворюються в семантичний спосіб, вагому частину яких, як видається, становлять так звані термінологічні метафори. Вони звичайно продукуються в контексті англійської мови та в процесі запозичення й адаптації ІТ термінології (чи комп'ютерної мови в дещо архаїчному варіанті узагальнюючої назви), котра в свою чергу великою мірою розвивається за рахунок творчої термінологічної метафоризації. Складна та іноді неочевидна семантика, з одного боку, результуватиме у відомі складнощі перекладу українською, а з іншого – у перспективі дозволить доповнити, уточнити, урізноманітнити та осучаснити тезаурус вітчизняної науки публічного адміністрування, знизивши ступінь її схоластичної переобтяженості відверто застарілими термінологічними

рядами. Власне необхідність сприйняття нової термінології, запозичення термінів-метафор у вітчизняний термінологічний апарат не викликає сумнівів: цього вимагає і необхідність аналізу актуальних англомовних досліджень, і безпосередня практика публічного адміністрування в зарубіжних країнах, оформлена нормативно-правовими та стратегічними політичними джерелами, які досить швидко засвоюють нову термінологію.

Осмислення та вивчення цих процесів і складатиме перспективу подальшої наукової роботи в напрямку фіксації та дослідження термінологічної реакції юриспруденції і науки публічного управління на появу нових феноменів державотворчої та публічно-адміністративної реальності, опосередкованих джерелами права.

Список використаних джерел

1. Онуфрієнко О. В. Конвергенція публічного сектору з громадянським суспільством і сектором приватним: англо-американський та континентально-європейський полюси універсальної парадигми реформ публічного врядування у XXI ст. : Досвід компаративного дослідження, прогностичні сценарії, стратегії післявоєнної відбудови для України): монографія. / О. В. Онуфрієнко, Дніпро: Вид-во «ГРАНІ», 2022. 530 с. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=0s-REAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 01.11.2023).

Паршак Катерина Дмитрівна,

доцент кафедри української мови

Українського державного університету імені

Михайла Драгоманова, кандидат

філологічних наук, доцент

СУГЕСТІЯ ЯК МЕТОД МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ НА ЧИТАЧА ПЕРІОДИЧНОГО ВИДАННЯ

Нині важливим та актуальним напрямком дослідження засобів та способів маніпулятивного впливу як усних, так і друкованих масмедіа на свідомість читача є з'ясування ролі сугестії, зокрема мовної. Сугестивна лінгвістика є одним із найновіших лінгвістичних напрямків, тісно пов'язуючи власне мовознавчі дослідження з психологією. Як зауважує А.М. Тарасюк, «поняття сугестії з'явилося в англійській філології у XVIII ст. у зв'язку з дослідженнями орієнталістів, коли В. Джонс та Х. Вілсон переклали санскритський термін «в'янджана» як «сила навіювання» [3, с. 49]. Термін *сугестія* (походить від латинського слова *suggestion* – буквальний переклад з латинської мови – «натяк, навіювання») у науковий обіг був уведений